
FOLKETINGET

Europaudvalget
EU-konsulenten

Til: Europaudvalget og Retsudvalget
Dato: 3. september 2008

Faktanote om EF-Domstolen til brug for Europaudvalgets og Retsudvalgets studierejse til Domstolen den 16.-17. september 2008

De Europæiske Fællesskabers Domstol, EF-Domstolen eller oftest bare kaldet Domstolen, er EU's dømmende myndighed. Den blev oprettet i 1952 og har sæde i Luxembourg.

Domstolens primære opgave er ifølge EF-traktaten at "værne om lov og ret ved fortolkningen og anvendelsen af [EF-traktaten]"¹. Domstolen skal dermed sikre, at EU-retten overholdes, fortolkes og anvendes på samme måde i hele EU, uanset hvilket EU-land en tvist udspringer fra. Domstolen træffer afgørelse i sager, hvor medlemslandene, EU-institutionerne, virksomheder og enkeltpersoner er parter, alt efter hvilken sagstype, der er tale om.

En eller flere EF-domstole?

Institutionelt set er der kun én domstol, men *Domstolen* blev i 1989 aflastet gennem oprettelsen af *Retten i Første Instans*, som i 2005 igen blev aflastet gennem oprettelsen af *EU-Personaleretten*. Sidstnævnte er en såkaldt "særlig retsinstans", som blev indført med Nicetraktaten, og som kan oprettes efter behov, men som der indtil videre kun findes én af.

Selv om de tre instanser er forskellige hvad angår deres medlemmer, arbejdsområder og arbejdsmetoder, har de sæde på samme adresse i Luxembourg, og de overordnede rammer for de tre organers arbejde er fastlagt i en fælles protokol til EF-traktaten, kaldet Domstolens Statut. De har

¹ EF-traktatens artikel 220.

desuden fælles embedsapparat, fælles oversættelsestjeneste, pressetjeneste, m.v.

Domstolen og dens organisation

- Dommerne

Den øverste instans, Domstolen, er sammensat af én dommer fra hver af de 27 medlemsstater. Dommerne udnævnes efter fælles overenskomst af medlemsstaternes regeringer for 6 år. Dommerne skal være personer, som kan udnævnes til det øverste dommerembede i landet. Dommerne skal desuden være uafhængige, og den danske dommer må således ikke tage særligt hensyn til danske interesser under behandlingen af sagerne.

- Generaladvokater

Ud over dommerne er der til Domstolen knyttet otte såkaldte *generaladvokater*. Generaladvokaterne er et særtræk i EU's retssystem og modellen er indført efter inspiration fra den øverste franske forvaltningsdomstol, *Conseil d'État*. Generaladvokaten er ligesom dommere fremtrædende jurister, og har til opgave helt upartisk og uafhængigt at fremsætte et forslag til afgørelse om, hvordan en sag bør afgøres. Dommerne er ikke bundet af generaladvokatens forslag, men Domstolen følger i langt de fleste tilfælde generaladvokatens forslag.

Generaladvokaterne udpeges på samme måde som dommere. Da der dog kun er 8 generaladvokater, besættes de fem pladser permanent af de store lande (Frankrig, Tyskland, Storbritannien, Italien og Spanien), mens de øvrige tre går på skift mellem de andre EU-lande efter en fast rotationsordning².

- Domstolens sammensætning

Domstolens sammensætning i de enkelte sager afhænger af sagens betydning. Normalt deltager 3 til 5 dommere i en sag. Formændene for afdelinger med 5 dommere vælges for 3 år, og formændene for afdelinger med 3 dommere for 1 år. Domstolen kan dog også sættes i Den Store Afdeling (13 dommere) når en medlemsstat eller en EU-institution, som er part i sagen, anmoder om det, samt i større eller principielle sager. Endelig kan Domstolen bestå af samtlige medlemmer (plenum), i særlige tilfælde.

Retten i Første Instans og dens organisation

Gennem årene er antallet af sager vokset betydeligt. For at begrænse sagsbehandlingstiden oprettede man derfor i 1989 Retten i Første Instans.

² Under forhandlingerne om Lissabontraktaten fik Polen lovning på at få en permanent generaladvokat ved en evt. udvidelse af antallet af generaladvokater fra 8 til 11, jf. Erklæring nr. 38 til Lissabontraktaten.

Retten består ligeledes af én dommer per medlemsstat, som udnævnes på samme måde som Domstolens dommere. Retten behandler hovedsageligt konkurrencesager, sager om immaterielle rettigheder samt sager anlagt af private virksomheder mod Kommissionen. Frem til 2005 behandlede Retten i Første Instans også EU-personalesager. Efter 2005 er disse sager henlagt til EU-Personaleretten.

EU-Personaleretten

EU-Personaleretten består af syv dommere, udnævnt af Rådet for 6 år. Retten behandler sager mellem EU-institutionerne og de EU-ansatte. EU-Personaleretten blev som nævnt oprettet i 2005 for at aflaste Retten i Første Instans. EU-Personalerettens afgørelser kan appelleres til Retten i Første Instans, men kun for så vidt angår retsspørgsmål.

Sagstyper

Der findes navnlig følgende typer af søgsmål:

Præjudicielle forelæggelser: Disse sager, som er de hyppigste, indebærer et samarbejde mellem EF-Domstolen og de nationale domstole. Idéen er, at EF-Domstolen skal bistå de nationale domstole i behandlingen af konkrete retssager om fortolkning af EU-retten, så der sikres en effektiv og ensartet anvendelse af EU-retten i hele EU.

Når spørgsmål om fortolkning af EU-retten således opstår under en national retssag kan — og i visse tilfælde skal — den nationale dommer spørge Domstolen til råds om fortolkningen af EU-retten. Spørgsmålet kan også vedrøre en EU-retsakts lovlighed. Den nationale ret er bundet af Domstolens afgørelse, som også binder de øvrige nationale domstole, når de skal træffe afgørelse om lignende spørgsmål.

EU-landenes regeringer og EU-institutionerne kan afgive indlæg for Domstolen i disse sager. Mange af EU-rettens hovedprincipper er blevet fastlagt på baggrund af præjudicielle forelæggelser.

Traktatbrudssøgsmål: Domstolen kan herigennem kontrollere, om EU-landene overholder deres EU-forpligtelser. Sagen indledes med en såkaldt *åbningsskrivelse*, som Kommissionen sender til medlemsstaten, som herefter kan svare på de klagepunkter, som er rejst imod den. Hvis Kommissionen fastholder, at medlemsstaten har tilsidesat sine forpligtelser sender den en *begrundet udtalelse*, og hvis den fortsat mener, at staten har tilsidesat sine forpligtelser, kan Kommissionen anlægge en traktatbrudssag ved Domstolen.

En sådan sag kan også anlægges mod en medlemsstat af en anden medlemsstat, men det sker yderst sjældent.

Hvis Domstolen fastslår, at der foreligger et traktatbrud, skal medlemsstaten straks bringe det til ophør. Hvis en medlemsstat ikke retter sig efter dommen, kan den efter en nyt sagsanlæg dømmes til at betale et fast beløb eller en tvangsbøde.

Annulationsøgsmål: I disse sager tager Domstolen og Retten stilling til lovligheden af en EU-retsakt. Søgsmål, der anlægges af en medlemsstat mod Europa-Parlamentet og/eller Rådet eller af én EU-institution mod en anden, behandles med visse undtagelser af Domstolen. Retten kan påkende alle andre sager af denne type og navnlig sager anlagt af private.

Passivitetssøgsmål: Domstolen og Retten kan herigennem kontrollere, om en EU-institution lovligt har forholdt sig passivt i en given situation. En sådan sag kan først anlægges, efter at institutionen er blevet opfordret til at handle. Når det er fastslået, at undladelsen var ulovlig, skal institutionen bringe passiviteten til ophør. Beføjelsen til at behandle passivitetssøgsmål er delt mellem Domstolen og Retten efter de samme kriterier, som gælder ved annulationsøgsmål.

Appelsager: Endelig kan domme og kendelser afsagt af Retten i Første Instans appelleres til Domstolen for så vidt angår retsspørgsmål. Domme og kendelser afsagt af EU-Personaleretten kan ligeledes appelleres til Retten i Første Instans for så vidt angår retsspørgsmål.

Danske medlemmer af Domstolen

De nuværende danske medlemmer ved Domstolen og Retten er:

- Lars Bay Larsen, dommer ved Domstolen siden 2006
- Sten Frimodt Nielsen, dommer ved Retten i Første Instans siden 2007.

Siden 1997 har der ikke været nogen dansk generaladvokat ved Domstolen. Der er p.t. ingen danskere blandt EU-Personalerettens 7 dommere.

Med venlig hilsen

Thomas Fich
(Tlf. 3611)